

עֲרְבִים זֶה לָזֶה

יחידת לימוד בנושא

השונה בחברה

במעגל:

אני והעצמי
אני והקהילה

עלון לימוד ועיון - לומדים בחברותא

התוכנית הרב- שנתית של 'לאורו נלך'

רבי אליעזר בר' שמעון והאדם המכוער:

נוסח האגדה:

תנו רבנן: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז.
'מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור מבית רבו, והיה רכוב על החמור, ומטייל על שפת הנהר. ושמוח שמחה גדולה, והייתה דעתו גסה עליו, מפני שלמד תורה הרבה.
נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר.

אמר לו: שלום עליך רבי!

ולא החזיר לו.

אמר לו: ריקה, כמה מכוער אותו האיש! שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?
אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני "כמה מכוער כלי זה שעשית".
כיון שידע בעצמו שחטא, ירד מן החמור ונשטח לפניו, ואמר לו: נענית לך, מחול לי!
אמר לו: איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו: "כמה מכוער כלי זה שעשית".

היה מטייל אחריו, עד שהגיע לעירו. יצאו בני עירו לקראתו,

והיו אומרים לו: שלום עליך רבי רבי, מורי מורי!

אמר להם: למי אתם קורין רבי רבי?

אמרו לו: לזה שמטייל אחריו.

אמר להם: אם זה רבי - אל ירבו כמותו בישראל.

אמרו לו: מפני מה?

אמר להם: כך וכך עשה לי.

אמרו לו: אף על פי כן, מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא.

אמר להם: בשבילכם הריני מוחל לו. ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.

מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה, ואל יהא קשה כארז!

(תענית כ ע"א)

לפניכם קטעי מקורות העוסקים ביחס ל"אחר" "לשונה" בחברה, לימדו אותם בחברותא תוך התייחסות לשאלות המחשבה הנלוות לקטעים:

1

רבי מאיר אומר: אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו. [פרקי אבות, פרק רביעי, משנה כז]

מקור הביטוי:

רבי יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי אומר: הלומד מן הקטנים למה הוא דומה, לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו. והלומד מן הזקנים למה הוא דומה, לאוכל ענבים בשלות ושותה יין ישן.
רבי אומר: אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו. יש קנקן חדש מלא ישן, וישן שאפילו חדש אין בו.

שאלה:

הביאו דוגמאות המוכיחות כי אין להסתכל בקנקן אלא במה שבתוכו.

ביום י"ח בתמוז ה'תשמ"ח (3.7.88) ניתנו בבית המשפט העליון בישראל הנימוקים

לפסק הדין בעניין התרמת כלייה ממפגר לאביו.

המדובר באדם בן 39, מפגר בינוני נמוך, שאביו בן 65 מטופל בדיאליזה. חוות דעת הרופאים הייתה שאם תושלת באב כלייה, תוארך תוחלת חייו, והוא יוכל להמשיך לטפל במסירות בבנו המפגר. חוות דעת העובדת הסוציאלית הייתה שעדיף שהמפגר יהיה בביתו ולא במוסד. הבעיה: האם מותר להסיר כלייה ממפגר לטובת אביו, ובכך גם הוא ייעזר?

בית המשפט המחוזי פסק שמותר, למרות שהמפגר איננו מבין במתרחש. הנימוקים היו: זו רעתו של האפוטרופוס המייצג... ויש לשער שלו המפגר היה פיקח היה מסכים לתרום. הוגש ערעור שנדחה בטענות שונות, וביניהן שיש כאן טובת המפגר וגם הצלת האב. בית-המשפט העליון בראשותו של המשנה לנשיא, פרופ' אלון, קיבל את הערעור השני שהוגש ע"י אקי"ם (אגודה לקידום ילדים מפגרים) ופסק שאין להסיר כלייה מהמפגר ומנה נימוקים רבים לכך. עמדת המשפט העברי בסוגיה זו משתרעת על פני 10 עמודים, וכך מסכם השופט אלון:

אנו כבית דין, הננו אביהם של פסולי-הדין, של אלה שאינם מבינים ואינם יודעים להסכים ולהחליט בעצמם, ואנו מצויים לעמוד על משמר דמותם וצלמם של אומללים אלה, לבל ייפגע כהוא זה ערכם כאדם, ככל אדם, אשר נולד בצלם.

שאלה:

מה דעתכם על פסיקתו של השופט אלון במקור? האם אתם מזדהים עם פסיקה זו? מדוע?

תנא; אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס.

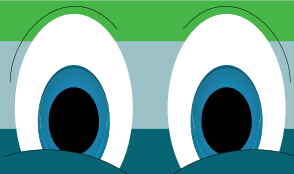
רש"י:

י"ח דרי חיוורתא - י"ח שורות של זקנה. קא חלשא דעתיה דר"ג - כשראה שנתוספו היום תלמידים רבים והיה דואג שלא יענש במה שמנעם בימיו מלבא. דמליין קטמא - כלומר אף אלו אינם ראויים. תלויה - בספק שלא פירשוה מתוך שרבו התלמידים רב החדוד והפלפול.

שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר: כל תלמיד שאין תוכו כבד - לא יכנס לבית המדרש. הוא יומא אתוספו כמה ספסלי. אמר רבי יוחנן: פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן, חד אמר: אתוספו ארבע מאה ספסלי; וחד אמר: שבע מאה ספסלי. הוה קא חלשא דעתיה דרבן גמליאל, אמר: דלמא חס ושלום מנעתי תורה מישראל. אחזו ליה בחלמיה חצבי חירי דמליין קטמא. ולא היא, ההיא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה. (ברכות כח' ע"א)

שאלה:

מה הייתה גישתו החינוכית של רבן גמליאל על פי מקור 5? מהי ההתייחסות של החכמים לגישה חינוכית זו? מה דעתכם לגבי שילוב של ילד בעל צרכים מיוחדים בתוך בתי הספר הרגילים? חישבו על הקשיים ועל ההתמודדות איתם. תוכלו לתאר מקרה שחוויתם של שילוב ילדים בעלי צרכים ייחודיים במסגרת של בית ספר או תנועת הנער, תארו את רגעי הפגישה ביניכם, את ההתמודדויות ואת הקשיים.

הבעל שם טוב היה אומר:

לפיכך ניתנו לאדם שתי עיניים, שיראו בעין אחת מומי עצמו וחסרונותיו ובעין השנייה יראה מעלותיו של כל אחד מישראל

שאלה:

מהן התובנה שניתן ללמוד מדברי הבעל שם טוב לגבי ההתייחסות לחריג והשונה בחברה?

